

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego**

Warszawa, dnia 27 października 2010 r.

**Pan
Grzegorz Gauden
Dyrektor
Instytutu Książki w Krakowie**

KNO-4101-03-07/2010
P/10/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował realizację przez Instytut Książki w Krakowie (*Instytut*) zadań w zakresie promocji literatury polskiej za granicą w latach 2009-2010 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 17 października 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację przez Instytut zadań na rzecz promocji literatury polskiej za granicą.

Formułując pozytywną ocenę, NIK uwzględniła podejmowanie przez Instytut działań na rzecz promocji polskiej literatury i jej dziedzictwa oraz promocji języka polskiego i polskiej książki m.in. poprzez realizowanie cyklicznych projektów, w tym translatorskich, nagradzanie osób zasłużonych na rzecz promocji polskiej literatury, organizację stoisk na międzynarodowych targach książki, prowadzenie strony internetowej w czterech językach obcych oraz ewidencji księgowej w sposób umożliwiający analizę kosztów jednostkowych przedsięwzięć.

W latach 2009-2010 (I półrocze) Instytut wydatkował łącznie na realizację powyższych zadań 4.353,8 tys. zł, w tym w 2009 r. – 3.376,4 tys. zł i w I półroczu 2010 r. – 977,4 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 50,6% i 38,9% kosztów działalności programowej.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: nieopracowaniu wieloletnich planów i programów działania Instytutu, niezatwierdzeniu bądź nieopracowaniu regulaminów, określających zasady funkcjonowania realizowanych projektów oraz nieegzekwowaniu informacji od beneficjentów Programu Translatorskiego ©*Poland*.

1. Dyrektor Instytutu nie opracował planów i programów wieloletnich działalności Instytutu. Obowiązek sporządzenia przedmiotowych planów i programów został określony w § 12 pkt 1 Statutu Instytutu, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 34 Ministra Kultury z dnia 19 listopada 2003 r. w sprawie utworzenia Instytutu Książki (Dz. Urz. MK Nr 3, poz. 53).

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska Instytutu, wyrażonego w trakcie kontroli, że realizowane projekty takie, jak: Program Translatorski ©*Poland*, Program wydawniczy *New Books from Poland*, *Kolegium Tłumaczy*, Program *Sample Translations ©Poland*, *Nagroda Found in Translation - Found in Translation Award*, *Nagroda Transatlantyk*, mimo że prowadzone od kilku lat, są równoznaczne z wieloletnimi planami i programami działalności.

W świetle § 8 ww. Statutu, zadania, do wykonywania których został Instytut zobowiązany, tworzą znacznie szerszy katalog niż tworzenie i realizacja projektów oraz programów promocji kultury polskiej poprzez książkę, obsługę programu translatorskiego ©*Poland* oraz innych programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (§ 8 ust. 1 pkt 2, 3 i 12 Statutu).

W ocenie NIK wieloletni plan oraz program działalności instytucji (dokument o charakterze strategicznym) winien obejmować wszystkie sfery działań oraz posiadać określony system realizacji, tj. zasady i procedury, obejmujące zarządzanie, monitoring, ewaluację, kontrolę i sprawozdawczość oraz sposób koordynacji działań.

Realizowane przez Instytut ww. projekty (mające charakter programów operacyjnych) nie zawierają szczegółowych celów, będących rozwinięciem ogólnego celu statutowego (promocja polskiej literatury i jej dziedzictwa, języka polskiego oraz polskiej książki i polskiego edytorstwa w kraju i zagranicą, promocja czytelnictwa w Polsce), wskazania

grup docelowych, do których projekty są skierowane, oraz mierników, służących ocenie efektywności i skuteczności podejmowanych działań.

Zdaniem NIK system monitoringu i ewaluacji efektywności działalności jest nieodzownym elementem zarządzania instytucją oraz prawidłowego gospodarowania finansami.

2. Dyrektor Instytut nie zatwierdził bądź nie opracował regulaminów, określających zasady funkcjonowania realizowanych projektów promujących kulturę polską poprzez książkę.

Spośród sześciu projektów cyklicznych tylko jeden (Program Translatorski ©*Poland*) jest realizowany na podstawie zatwierzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programu.

W przypadku trzech projektów (*Kolegium Tłumaczy*, Program *Sample Translations* ©*Poland*, *Nagroda Found In Translation - Found in Translation Award*) ich realizacja odbywa się według opracowanych regulaminów, które jednak nie zostały zatwierdzone przez Dyrektora Instytutu, natomiast pozostałych dwóch (*Nagroda Transatlantyk* i Program wydawniczy *New Books from Poland*) - nie jest uregulowana żadnymi zapisami.

Należy wskazać ponadto, że np. Regulamin Programu *Sample Translations* ©*Poland* nie nakłada na zespół Instytutu obowiązku formułowania na piśmie opinii na temat wniosków stypendialnych. Natomiast Regulamin *Kolegium Tłumaczy* nie zawiera sformalizowanych kryteriów oceny kandydatów.

W ocenie NIK zarówno brak regulaminów, jak ich niezatwierdzenie utrudnia skuteczne sprawowanie nadzoru przez Kierownictwo Instytutu nad realizowanymi zadaniami.

3. Instytut nie egzekwował od uczestników Programu Translatorskiego ©*Poland* obowiązku informowania o wydaniu publikacji, co było niezgodne z pkt V.8 Regulaminu ww. Programu, stanowiącego, że po upływie roku od wydania książki objętej umową Instytut mógł wystąpić do wydawcy o przesłanie na adres Instytutu raportu z realizacji wydania publikacji popartego kopiami odpowiednich dokumentów źródłowych.

W świetle powyższego NIK nie podziela stanowiska Pana Dyrektora, że informacje o nakładzie wydrukowanym i sprzedanym oraz o wpływach są objęte tajemnicą handlową.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt nieposiadania przez Pana Dyrektora wiedzy na temat powołania i pracy Rady Programowej, która – w świetle § 11 ust. 1 Statutu – jest organem doradczym dyrektora w sprawach związanych z realizacją statutowego celu działania Instytutu.

Przedstawiając Panu Dyrektorowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o realizację następujących wniosków pokontrolnych:

- 1) opracowanie wieloletniego programu działalności Instytutu, formułującego szczegółowe cele oraz mierniki, służące ocenie efektywności i skuteczności podejmowanych działań,
- 2) uzupełnienie istniejących regulaminów o kryteria oceny i formę jej przedstawiania oraz opracowanie i zatwierdzenie zasad funkcjonowania wszystkich projektów realizowanych przez Instytut,
- 3) egzekwowanie od beneficjentów Programu Translatorskiego ©*Poland* obowiązku informowania o wydaniu publikacji,
- 4) rozważenie wystąpienia do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z inicjatywą powołania organu doradczego – Rady Programowej.

Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Dyrektora o przesłanie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.